

FISK

INN Í SKÚLAN!

– FISKUR ER ALT Í FØROYUM – UM VIT VILJA TAÐ ELLA EI, SKRIVAR ÓLI SAMRÓ Í HESI KRONIKK EFTIR ÚTGÁVUNA AV BÓKINI EXIT FØROYAR

KRONIKK

Óli Samró

post@sosialurin.fo

Bókin Exit Føroyar er ein væl skrivað endurtøka av evninum við íkasti frá nógvum skilagóðum fólki. Øll hava okkurt at bera fram, duga væl at skriva sína sök og geva sítt til størstu avbjóðingina í nýggjari føroyskari søgu. Høgni Reistrup og Heri á Rógvu hava gjørt eitt megnar arbeiði. Má tó siga, at eg kendi tað, sum um eg havi lisið tað sama alt mitt lív, kendi alt aftur, trupulleikan, analysurnar og møguligar loysnir.

Í 1993 framskrivaði Rolf Guttesen, geografur, talið á kvinnum í aldrinum 20-29 ár at vera minus 29 um aldarskifti. Eg ringdi til Rolf og spurdi, um tað var ok at rætta tað til null. Var sjálvur skrivari í føroysku Endurreisingarnevndini. Rolf Guttesen var formaður, og gjørdi hann nógv burtur úr demografiini. Hann hevði gjørt eina framskriving við ymiskum fortreytum. Tølini vóru ikki tespilig. Minus 29 kom tó ongantíð á prent. Á Hagstovuni greindi Hans Pauli Strøm støðuna. Heldur ikki hansara tøl vóru tespilig, okkurt við 25.000 fólki í Føroyum um fá ár.

Lat ongan iva vera um, at eg eri púra samdur: Fólkafráflytingin og tann avskeplaða fólkapýramidan, undirskotið av kvinnum er størsta hóttanin í føroyska samfelagnum.

Men eg haldi, Exit Føroyar ger alt ov lítið burtur úr tí mentalu gjónni ímillum

tað føroyska samfelagið og tað danska. Tað føroyska fiskivinnusamfelagið og danska »overførselssamfundet« sam-pakka ikki. Hetta er ikki loysing ella samband, men tvey samfeløg, sum einki, eg endurtaki einki, hava til felags. Vinnulív, familjubond, mál, náttúra og veður, mentan, matvanar, alt er ymiskt.

Vil ikki viðgera ein og ein høvund. Men má tó taka fram Anniku Olsen, landsstýriskvinnu og Sjúrd Skaale, fólkatingsmanni. Tey raka seymin beint á høvdið.

Annika sigur: »Mangan hevur skemtiliga verið tikið til, tað er tí, at føroyskir menn eru ov bygdasligir, ella at føroyskir menn eru keðiligir, ja onkur vil vera við, at teir eru mammudreingir. ... Hóast tað er avmarkað próvføst vitan um evnið, meti eg eina av orsøkunum til, at kvinnur ikki stóðast í Føroyum vera, at vit sum fiskivinnutjóð ikki hava megnað at nútímansgera okkara høvuðsvinnu, soleiðis at hon eisini dregur kvinnurnar at sær« ... »Mín meting er, at fiskivinnan sum heild ikki hevur dugað at tillaga seg nýggjar tíðir. Vinnan hevur ikki dugað at eggja kvinnum við útbúgving til at starvast í fiskivinnuni. Stórir partur av okkara høvuðsvinnu ber framvegis brá av einari siðbundnari idnaðarvinnu við eftirspurning eftir ófaklærdari handarligari meg, heldur enn eftir know-how og støðisligari útbúgving« ... »Fyrsta fortreytin er, at vit flyta okkum frá at vera ein rávøruútflytari til at vera ein matvøruframleiðandi tjóð, sum kann

skapa nógv nýggj og vitanartung størv í høvuðsvinnuni.«

Sjúrdur viðger skilagott tjóðskaparkensluna, søguligar dreymar og visjónir og sigur so: »Men hugburðurin er ringur at fáa eyga á, tá studentar ganga við skeltum, sum siga VIT RÝMA«.

Eg vil taka tráðin hjá teimum upp og viðgera spurningin víðari um ung og kvinnur í fiskivinnuni og um at seta undgómum krøv og hoyra teirra dreymar og visjónir. Bókin manglar eftir mínum tykki at gera munandi meira við at lýsa og viðgera hesi tvey evnini betur.

Eg vil við hesi kronikk geva mitt íkast við at viðgera:

- Hvørjum liva vit av í Føroyum
- At tora at seta undgómum krøv

Fisk inn í skúlan

Fiskur er alt í Føroyum – um vit vilja tað ella ei. Tí má treytin til hvønn einasta næming, ið kemur út frá miðnáms-skúla, vera:

- At duga at samskifta í talu og skrift á enskum
- At hava eina holla vitan um fisk

At duga enskt í talu og skrift er ein sjálvfylgja og óneyðugt at viðgera víðari!

Sum fiskivinnutjóð hava Føroyar helst tey bjartastu búskaparligu útlitini í Evropa. Grundarlagið fyri vøkstri er har. Eftirspurningurin eftir fiski eksploderar, alt meðan útboðið minkar. Norðuratlantsshavið er heimsins ríkasta hav. Mitt í tí sum ein passaranál eru

Føroyar! Heimurin skriggjar eftir fólki við maritimum førleikum!

Hvat er problemið, hví skal undgómurin velja at rýma ella ikki vilja flyta aftur til landið við nógvum møguleikum og spennandi avbjóðingum?

Fyri tað fyrsta er fiskivinna og tað maritima ikki »sexy« – er ikki dragandi, lokkandi og eggjandi. Og fyri tað næsta vita tey ungu ikki, hvat gleppur teimum av hondum.

Men hví er tað maritima so ikki dragandi?

Helst tí at tað almenna rúmið er fyllt við tí, sum undgómur heldur vera »gamlamannamøsn« um fiskuttan virðing fyri kvinnuligum áhugamálum, tað keðir tey, serliga genturnar.

Fiskivinnan og alivinnan hava alt, ein kann droyma um av spenningi og avbjóðingum! Náttúra, veður, aling, veiða og fiskastovnar. Neyðugt er við førleika og áhuga fyri lívfrøði, teknologi, framleiðslutøkni, process, management, logistic, marketing, communication, business, roknskap – ja har er tørvur á øllum fakumráðum. Fiskivinnan krevur lærarar og gransking, leiðarar, teknikarar, arbeidsfólk, flutningsfólk, ja alt. Og so er vinnan burturav international við teimum krøvum til førleika, sum har til hoyra. Fiskivinnan og avleidda vinnan hava tørv á og pláss fyri einum stórum parti av teimum vitanartungu fakunum.

Hví vrakar undgómurin so fiskivinnuna?

Eg óttist fyri, at tað er tvørrandi grundvitan um fisk og fiskivinnu!

